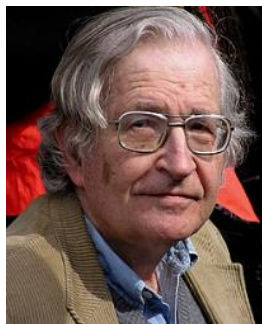

אישיות – נועם חומסקי (1928 –)

בלשן, פילוסוף, היסטוריון, פעיל פוליטי ומבקר חברתי אמריקאי ממוצא יהודי. חומסקי הוא פרופסור כבוד לבלשנות באוניברסיטת אריזונה ופרופסור אמריטוס לבלשנות במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס (MIT) שם לימד מעל 50 שנה. מלבד לפעילותו האקדמאית הוא מפורסם בעיקר בשל כתיבתו הפוליטית המזוהה עם אנרכיזם ואנטי-סמכותיות ובשל הביקורת הנוקבת שלו על מדיניות החוץ של ארצות הברית הוא מייסד של אסכולה בלשנית הנקראת הבלשנות הגנרטיבית, והגה תיאוריה בשם היררכיית חומסקי, שיטת מיון של שפות. כתב למעלה מ-150 ספרים בנושאי בלשנות, מלחמה, פוליטיקה ותקשורת המונים. לחומסקי הוענק תואר של "פרופסור מוסד" לבלשנות, הניתן על ידי MIT לקבוצה נבחרת של כ-14 פרופסורים מתחומים שונים היה מתנגד נחרץ להתערבות האמריקאית בווייטנאם ונעצר מספר פעמים על ידי הרשויות בארה"ב. גם בישראל לא היה אהוד ובעיקר בגלל הגנתו על חופש הביטוי של מכחישי השואה. אמונותיו הביאו לו תומכים רבים בקרב השמאל הרדיקלי, אך גם מתנגדים רבים לא פחות. במקביל, לא נטש חומסקי את שדה המחקר הבלשני והמשיך לכתוב וללמד. [הרחבה למתעניינים](#)

מושג – אספרנטו

שפת האספרנטו פותחה על ידי ד"ר אליעזר לודוויג זמנהוף, רופא עיניים יהודי מביאליסטוק, החל מסוף שנות ה-70 של המאה ה-19 ועד לתחילת שנות ה-80 שלה. במהלך תקופה זו הוא ניסח את מרבית כללי הדקדוק של השפה ויצר את אוצר המילים הראשוני שלה, וכן עסק בתרגום מספר יצירות משמעותיות לשפה על מנת להציגה לעולם. ב-1887 פרסם זמנהוף את ספרו הראשון, 'השפה הבינלאומית', ובו הציג את עקרונות השפה. על ספרו חתם בשם העט Doktoro Esperanto ("הדוקטור המקווה"), ושם זה דבק

דגל אספרנטו

בשפה והפך לשמה. זמנהוף ביקש ליצור שפה בינלאומית ניטרלית (שאינה מזוהה עם מסוים כלשהו); שלמידתה קלה, מהנה ואפילו משחקית; שתאפשר ללומדים אותה לעשות בה שימוש על מנת לתקשר עם אנשים מכל העולם ולגשר בין תרבויות, גם אם לא תתקבל באופן רשמי כשפה הבינלאומית; שתהיה שפה חיה ומתפתחת, המאפשרת ביטוי יצירתי. הרעיון זכה לקהילה הולכת וגדלה של תומכים, בתחילה בעיקר מהאימפריה הרוסית, ולאחר מכן גם ממרכז אירופה ובהמשך נפוץ רעיון השפה גם למקומות נוספים – מערב אירופה, אמריקה, סין ויפן. בימיה הראשונים של השפה, היא שימשה בעיקר כשפה כתובה באמצעות חליפת מכתבים, וזמנהוף ערך בה עוד מספר תיקונים. שנות ה-20 נחשבות לימי הזוהר של השפה, אשר משכה אליה מתעניינים רבים

מטעמים אידאולוגיים - בין היתר אנשים בעלי השקפות א-לאומיות או פציפיסטיות וכן אנשים שלא התנגדו לרעיונות לאומיים אך ביקשו לקדם את ההבנה והשלום בין העמים. על אף התנגדותה של המשלחת הצרפתית, שחששה מירידת קרנה של שפתם כשפה בינלאומית דיפלומטית, ב-1924 המליץ חבר הלאומים למדינות החברות בו לעודד את לימוד השפה. הנאצים ראו באספרנטו פרויקט שסתר את תפיסת העולם הלאומנית שלהם, ולכן החרימו את השפה וסגרו בהדרגה את כל אגודות האספרנטו בגרמניה, ולבסוף אסרו על כל פעילות לשונית או חברתית בתחום, בגרמניה ובכל טריטוריה אחרת שנפלה תחת כיבושם. ב"מיון קאמפף" הגדיר היטלר את השפה הבינלאומית כ"מזימה יהודית להשתלט על העולם". [הרחבה למתעניינים](#)

מילה/ביטוי בעברית – מִכְבְּנָה

סיכה בעלת שתי זרועות להידוק שערות הראש מה שנקרא בשפת היום יום – סיכת ראש. מקורה של המילה מארמית והיא מוזכרת בתלמוד.

מונח טכנולוגי – IoT – אינטרנט של הדברים

IoT מתאר עולם בו חפצים ומכשירים פיזיים יום-יומיים מחוברים אחד אל השני (ואלינו) בצורה דיגיטלית. אותם חפצים "טיפפים", כעת כבר לא טיפפים כ"כ וכוללים אינטרנט, חיישנים וחומרה שמאפשרים לשלוט בהם בצורה חכמה דרך האינטרנט. דוגמאות מוכרות מחיי היום-יום למכשירי IoT הוא כל עולם "הבית החכם" (נורות חכמות, טלויזיות חכמות, דוד נשלט מרחוק וכו') וכל המכשור הליביש (שעונים חכמים וכדומה). [הרחבה למתעניינים](#)

בברכת "אם לא תשאל איך תדע" אבא

[הצטרפות / הסרה מרשימת התפוצה של מרחיב הדעת](#)
[לקריאת גיליונות קודמים באתר שלי](#)